

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

SEPTEMBER 2011

AFRIKAANS HUISTAAL V1

PUNTE: 70

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 11 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings:

AFDELING A:	Leesbegrip	(30)
AFDELING B:	Opsomming	(10)
AFDELING C:	Taal	(30)
2. Lees ALLE instruksies noukeuring deur.
3. Beantwoord AL die vrae.
4. Begin ELKE afdeling op 'n NUWE bladsy.
5. Trek 'n streep na elke afdeling.
6. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
7. Laat 'n reël oop na elke antwoord.
8. Gee besondere aandag aan spelling en sinsbou.
9. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: LEESBEGRIP**VRAAG 1 ARTIKEL EN ADVERTENSIE****ARTIKEL****EKONOMIESE ONTWIKKELING VS DIE NATUUR?**

Benodig jy meer elektrisiteit? Is jou gesondheid belangrik? Hoe kan die ekonomie en die natuur albei baat?

Rob Edwards, 'n navorser vir die beleggingsmaatskappy AfroBlock, het gaan ondersoek instel.

1. Dat ekonomiese ontwikkeling die omgewing kan verwoes, is onweerlegbaar. Ekonomiese groei is egter belangrik vir enige maatskappy. Ondernemings moet hulle markte uitbrei en die samelewing is afhanklik van ekonomiese groei om vir 'n immer groeiende bevolking te sorg.
2. Daar is egter nadele aan ekonomiese groei en vooruitgang: Dit stoot die geraasvlakke in stede op en verwoes die skoonheid van die platteland, dit vervuil die lug en dit besoedel die water.
3. Skade word aangerig deur die produksie én verbruik van goedere. Dink maar aan die as wat 'n kragssentrale die lug in pomp, die afval van 'n papierfabriek wat in die rivier beland en die giftige uitlaatgasse van motors. 'n Enkele produsent, soos 'n smeltery, kan mense laat hoës, maar duisende rokers en motoriste (die verbruikers) laat kollektief dieselfde gebeur. Die onderskeid is van groot belang. Die smeltery kan nie sy verantwoordelikheid ontken nie; die motoris mag die algemene gevolge van motorgebruik betreur, maar het geen individuele verantwoordelikeidsgevoel nie, want sy bydrae tot die totale skade is maar gering. Die roker voel dikwels vere vir die besoedeling wat hy skep.
4. As ons die probleem wil hokslaan, moet ons geld daaraan bestee en ons sal moet fokus op langtermynoplossings, nie korttermyn gewin nie. Op landbougebied, byvoorbeeld, wurg die boere. Die goeie boere tref voorsorg teen erosie, maar ondanks al die bewaringswetgewing spoel daar steeds jaarliks tussen 233 en 363 miljoen ton van ons land se kosbare landbougrond weg. Dit is 'n dwingende en teenswoordige probleem. As jy daardie grond in 7-tonvragmotors sou laai, sal jy 'n string vragmotors hê wat buffer teen buffer meer as sewe keer om die aarde strek.
5. Grondbewaring is dus noodsaaklik. Hoekom word daar nie iets aan gedoen nie? In 'n demokratiese stelsel sal geen verkose verteenwoordiger iets sê of doen wat by die kiesers ongewild is nie. Te min staatsgeld word dus bestee daaraan om die omgewing te bewaar en op te ruim, want die kiesers moet, deur middel van belasting, daarvoor betaal.
6. Daar is egter hoop. Ons regering het reeds baie wette in plek gestel om die produsent en die verbruiker vas te vat. Besoedelaars en ekovarke se dae is getel.

7. Die eerste oplossing beskou omgewingskade as 'n defek in die markstelsel, maar gebruik dan die markstelsel om dit reg te stel. Die produsent, en uiteindelik dus die klante, word ingespan om die koste te dra. Die produsent werk nou hard aan die voorkoming van enige besoedeling. Die produk word dus duurder, maar die kliënte kry 'n "groen" produk, en 'n skoon omgewing. Sou besoedeling egter wel plaasvind, word die produsent gedwing om die koste van die skoonmaakoperasie te betaal.
8. Verskeie lugdienste word deesdae swaar beboet vir luidrugtige vliegtuie – en die kliënte betaal daarvoor. Die enigste ware oplossing is egter nuwer, duurder vliegtuie wat minder brandstof gebruik en minder lawaaierig is. Dit stoot ook die prys van vliegkaartjies op.
9. Verskeie lande plaas 'n drempel op onbeheerbare groei in die ekonomie. Dit word gedoen deur hoër belastinge en rentekoerse, of selfs wetgewing.
10. Dit beteken dat die verbruikers swaar op die natuurlike hulpbronne steun.
11. Die derde oplossing is om ekonomiese groei te laat voortgaan, maar deur wetgewing die perke vir toelaatbare skade aan die omgewing, weens verbruik of produksie, vas te stel. Die bepaling van hierdie perke is tans een van die hooftake van die wetgewende gesag.
12. Verskeie internasionale protokolle, waaronder die baie belangrike Kyoto-protokol, stel duidelike riglyne vir regerings vanoor die hele wêreld. Voorts help dit ook om 'n regering te hê wat omgee vir die regte van ander. Sedert ons in 1994 'n demokrasie geword het, is verskeie wette ingestel om die omgewing te beskerm. Sommige, soos die antirookwette, die verbod op 4x4's op strande en die vermindering van plastieksakke, is gedoen ondanks geweldige protes.
13. Suid-Afrika is tans op die voorpunt van bewaring. Ons doen dit ook sonder om die armes te straf. Vele bestaansgemeenskappe het deesdae 'n goeie verhouding met en toegang tot ons wildreservate, of dit is deur weiding vir hulle vee, die versamel van gras en hout, die oes van oortollige wild, of deur die deel van winste wat in die parke verdien word.
14. Ongelukkig is mense maar mense en daar is steeds 'n bereidwilligheid onder sommige amptenare om die wette te minag in ruil vir omkoopgeld. Geld en mag het die mens nooit genoeg van nie. Dit is 'n fout wat inherent aan die mensdom is, maar die natuur betaal daarvoor.

[Verwerk uit: Die Bateleur Ps, 12/01/05]

- 1.1 Voor watter tweërlei dilemma het Rob Edwards te staan gekom? (2)
- 1.2 Dink jy dat ekonomiese ontwikkeling noodsaaklik is? (2)
Motiveer jou antwoord uit die teks.
- 1.3 Watter EEN van die nadele van ekonomiese groei is vir jou die ergste? (2)
Motiveer in EEN sin waarom jy so sê.
- 1.4 Voltooi die volgende tabel deur die gepaste sinsdeel aan te haal:

Oortreding deur produsent	Een sinsdeel om aan te dui wat dit behels
Lugbesoedeling	
Waterbesoedeling	
Mensbesoedeling	

(3)

- 1.5 Waarom is rokers en motoriste nie veel gepla oor die kwessie van besoedeling nie? (2)
- 1.6 Wat is onontbeerlik in die oplossing van die besoedelingsprobleem? (1)
- 1.7 “Op landbouggebied, byvoorbeeld, wurg die boere.” (paragraaf 4)
- 1.7.1 Wat is die geïmpliseerde betekenis van bostaande aanhaling? (1)
- 1.7.2 Motiveer jou antwoord. (1)
- 1.8 Wie is volgens paragraaf 5 indirek verantwoordelik vir grondbewaring? (1)
- 1.9 Waarom kan “groen” produkte as voordelig en nadelig beskou word? (2)
- 1.10 Watter funksie vervul die wetgewende gesag in die hele aangeleentheid? (1)
- 1.11 Wat is die Kyoto-protokol se doel? (1)

EN

1.12 ADVERTENSIE

Jou tande word witter en jou lewe skitter!

Nuwe **Mentadent® P** Whitening tandepasta werp nuwe lig op aldag dofheid en vlekke. Dit help om plaak te verwyder en verhoed dat plaak weer groei terwyl dit ook help om nuwe tandsteenaanpaksels te voorkom, wat jou tande skoner en witter laat. **Mentadent® P** Whitening bevat ook 'n effektiewe fluoriedstelsel om jou tande te help versterk en tandbederf te beveg terwyl dit jou asem verfris.

Mentadent® P FLUORIED TANDEPASTA

Probeer nuwe **Mentadent® P Whitening**, want 'n gesonde mond verdien 'n skitterende glimlag.

aspens PHARMACARE *Gesondheidsorg. Ons Gee Om.*

Bemark deur Aspen Pharmacare vir Pharmicare Beprik
Mey. Regnr: 1859/000252/06
Gebou 12, Healthcare Park, Woodlandsrylaan, Woodmead, Sandton, 2148
www.aspenpharma.com Biltstyn: 0800 122 912

5524PLJ008 A8091 03/08

- 1.12 Gee TWEE redes waarom die opskrif die oog vang? (2)
- 1.13 Mentadent P is om DRIE redes beter as ander tandepastas. Verklaar deur die redes onder mekaar neer te skryf. (3)
- 1.14 Noem TWEE dinge in die foto wat bewys dat dit by die opskrif pas. (2)
- 1.15 Verduidelik die dubbelsinnigheid in “'n gesonde mond verdien 'n skitterende glimlag.” (2)
- 1.16 Wat maak mense volgens die advertensie ongelukkig oor die voorkoms van hulle tande? (2)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: OPSOMMING**VRAAG 2**

Lees die onderstaande teks en maak 'n opsomming van 7 afleidings waartoe Karl Marx gekom het toe hy die vryemarkstelsel ontleed het. Jou oplossing moet in jou eie woorde puntsgewys aangebied word en mag nie meer as 90 woorde beslaan nie. Dui die aantal woorde aan.

Karl Marx

Karl Marx (1818 – 1883) was 'n Duitse filosoof, sosiale wetenskaplike en professionele revolusionêr, en die hoofgrondlegger van twee van die magtigste massabewegings in die geskiedenis: demokratiese sosialisme en revolusionêre kommunisme.

Marx is in Trier in die destydse Pruise gebore en het aan die Universiteite van Bonn en Berlyn studeer en 'n doktoraat aan die universiteit in Jena verwerf. Na sy huwelik in 1843 het hy en sy vrou na Parys verhuis, waar hulle vir Friedrich Engels, 'n jong Duitse radikale, ontmoet het. Marx en Engels het baie goeie vriende geword en saam 'n hele aantal artikels en boeke geskryf. Hulle bekendste gesamentlike werk was *Manifest van die Kommunistiese Party*, beter bekend as *Kommunistiese Manifest*, wat hulle politieke en historiese sienings kortliks uiteengesit het en die essensie bevat het van wat later as Marxisme sou bekend staan.

Marx het later, oor 'n tydperk van dertig jaar, sy bekende *Das Kapital* geskryf. Hierin het hy die vryemarkstelsel ontleed en dit bestempel as die doeltreffendste, mees dinamiese ekonomiese stelsel wat nog ooit bedink is. Maar, het hy gesê, dit het inherente gebreke wat uiteindelik 'n selfvernietigende uitwerking sal hê. Die vernaamste hiervan is dat die stelsel al hoe meer rykdom skep en opbou, maar nie die vermoë het om die rykdom verstandig te benut nie. Inherent aan die vryemarke ekonomie is 'n klassestelsel waar die rykes, of die heersende klas (die bourgeoisie), die produksiemiddele besit en die werkersklas (die proletariaat) beheer of uitbuit. Daarom sal daar 'n voortdurende klassestryd wees wat onvermydelik tot revolusie en dan, uiteindelik, tot 'n klaslose samelewing sal lei. Onregverdigde instellings en praktyke sal uiteraard in hierdie klaslose samelewing verdwyn. Die enigste wyse waarop mense werklik vry kan wees, is dat die produksiemiddele deur die samelewing as 'n geheel besit word. Weens die ekonomiese en maatskaplike gelykheid wat hieruit sal voortvloei, sal almal vry wees om hulle eie begeertes te volg en hulle vrye tyd kreatief te gebruik. Marx het nie uitgespel watter soort politieke strategie gevolg sou moes word om so 'n ekonomiese revolusie teweeg te bring nie.

[Uit: Tree vooruit reeks, Afrikaans Huistaal gr.11, p.59]

TOTAAL AFDELING B: 10

AFDELING C: TAAL

VRAAG 3 STROKIESPRENT EN RESENSIE

Lees die onderstaande tekste en beantwoord die daaropvolgend vrae

[Uit: Taalgenoot: Mrt. 2008]

- 3.1 Gee die verkleiningsvorm van *tydskrif* (raampie 1). (1)
- 3.2 Skryf die afkorting *ATKV* (raampie 1) in woorde. (1)
- 3.3 Verander die woord *Hoezit* (raampie 1) na Standaardafrikaans. (1)
- 3.4 Maak 'n sin met jong span en jongspan (raampie 1) om die betekenisverskil uit te wys as dié woorde los en vasgeskryf word. (2)
- 3.5 *Strokiesprent* (raampie 2) en spotprent word dikwels verwar. Maak sinne met albei woorde sodat die betekenisverskil duidelik sal wees. (2)
- 3.6 Uit watter taal is *Sudoku* (raampie 2) ontleen? (1)
- 3.7 Gee die meervoud van *goed* (raampie 3) (1)
- 3.8 Gebruik *goed* (raampie 3) as 'n byvoeglike naamwoord in 'n sin. (1)
- 3.9 Skryf 'n sinoniem van *hope* (raampie 3) neer. (1)
- 3.10 Gee die intensiewe vorm van *jonk* (raampie 5). (1)
- 3.11 Verander die uitroepsin in raampie 6 in 'n vraag. (1)
- 3.12 Skryf die tweede sin in raampie 6 in die lydende vorm. (1)
- 3.13 Skryf *Hou op om op die dak rond te hardloop!* (raampie 7) in die ontkennende vorm. (1)
- 3.14 Brei *Ek wil jou iets wys* (raampie 7) uit deur 'n byvoeglike bysin. Skryf slegs die bysin neer. (1)
- 3.15 Skryf *Ek moet hom ook dalk op Hoezit! inteken* (raampie 8) in die verlede tyd. (1)
- 3.16 Kyk na raampie 8 en lees dit weer. Watter implisiete boodskap word deur die vrou oorgedra? (1)

[18]**EN**

Dis aksie, skouspel en donderende klankbaan nog 'n mening

“Dis gepas dat die vierde aflewering in die *Pirates* franchise wentel om 'n soektog na die fontein van die ewige jeug, want die skeppers sal hul regterarm gee vir 'n bietjie hernuwing.” – Steve Rose, *The Guardian*.

uit die fliek

Captain Teague: “Lyk hierdie gesig vir jou asof dit al die fontein van die ewige jeug gesien het?”

Jack Sparrow: “Wel, dit hang af van die lig...”

1. Niemand kan kla dat daar te min in hierdie rolprent gebeur nie.
2. Aksie, jaagtogte, gevaar, spesiale effekte, skouspel en avontuur kom soos 'n tsoenami aan.
3. Die eerste *Pirate of the Caribbean*-fliek (*The Curse of the Black Pearl* in 2003) was 'n lekker verrassing. Dit was gegrond op 'n Disney-pretpark-ervaring en min mense het verwag dat dit op die groot skerm opwindend sou wees.
4. Meer mense het verwag dat nommers twee en drie vir ewe veel opwinding sou sorg, maar dit het toe nie. Dit was flou voorsettings van 'n verhaal wat eintlik klaar vertel was.
5. En nou, vier jaar nadat die storie regtig klaar vertel was, kry ons die vierde een. Kaptein Jack Sparrow (Depp) is op soek na die fontein van ewige jeug. Sy paaie kruis met dié van 'n vrou uit sy verlede (Cruz) wat dit ook soek en boonop nog die berugte seerower Bloubaard se dogter is.
6. Daar is nog fortuinsoekers en skarminkels met uiteenlopende motiewe, en alles speel af teen eksotiese agtergronde.
7. Dit is 'n 3D-rolprent. Die goeie ding daaromtrent is dat heelparty effekte nogal indrukwekkend is. Die slegte ding is dat baie tonele in lokale met min beligting afspeel – met die brilletjie op raak dit regtig 'n donker ervaring.
8. Tussendeur al die oordaad vind jy oomblikke wat jou mag bybly, soos dié tussen 'n meermin en 'n prediker. Johnny Depp bly 'n genot om dop te hou en Penélope Cruz is aanskoulik genoeg dat 'n mens nie werklik vir Keira Knightly en Orlando Bloom mis nie.

Laastens wil jy tog eerder hê dat die rolprentmakers te hard moet probeer, as glad nie.

Francois Bloemhof
Verwerk uit Vrydag 20/05/2011
[Uit: Die Burger: 20/05/2011]

3.17 In paragraaf 1 sê die skrywer niemand kan *kla*... daar is dus geen klaery, klaers of klaagsters nie. Al hierdie woorde is stamverwant en ons noem dit ...

- A. doeblette.
- B. paronieme.
- C. poliseme.
- D. homonieme.

- 3.18 Skryf die wisselvorm van *tsoenami* (paragraaf 2) neer. (1)
- 3.19 Skryf die stellende trap van *meer* (paragraaf 4) neer. (1)
- 3.20 Identifiseer die hoofsin van onderstaande saamgestelde sin en skryf dit neer.
En nou, vier jaar nadat die storie regtig klaar vertel was, kry ons die vierde een.(paragraaf 5). (1)
- 3.21 Gebruik die homofoon van *berugte* (paragraaf 5) in 'n verklarende sin. (1)
- 3.22 *eksotiese* (paragraaf 6) beteken ...
A. uitheemse.
B. besoedelde.
C. plattelandse.
D. kunstige. (1)
- 3.23 Gee die korrekte vorm van die woord tussen hakkies:
Jack Sparrow het 'n (avontuur) lewe gelei. (1)
- 3.24 Gee die antoniem van *jeug* (kyk na die paragraaf *nog 'n mening*) (1)
- 3.25 Wat beteken die voorvoegsel *her* in hernuwing? (kyk na die paragraaf *nog 'n mening*) (1)
- 3.26 Skryf Captein Teague se woorde in die indirekte rede. (1)
- 3.27 Vervang die neutrale woord goeie (paragraaf 7) met 'n emotiewe woord. (1)
- 3.28 Verduidelik die uitdrukking sy paaie kruis ... (paragraaf 5). (1)

[12]**TOTAAL AFDELING C: 30****GROOTTOTAAL: 70**